

<https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-66-02>
УДК 316.1, 316.3

Наталія Олексіївна Рябініна

аспірантка
Державний податковий університет,
вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08201, Україна
riabininano@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8378-4485>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Сьогодення диктує українському суспільству новітні підходи до вирішень питання соціально-економічного спрямування: вирішення економічних проблем дає можливість для реалізації соціального виконання зобов'язань держави перед населенням. Суттєве навантаження по реалізації бюджетної політики бере на себе саме фінансовий сектор економіки, де головну роль бере на себе нова економічна концепція – соціальний капітал, який визначає та корегує основну роль людини. Суспільство несе відповідальність перед державою, в свою чергу потребує повного виконання зобов'язань держави перед суспільством. Цей ланцюг взаємозв'язку та взаємодії «людина-бізнес-держави» заснована на довірі і взаєморозумінні, що і є драйвером прогресу і інновацій в усіх сферах діяльності держави і українського народу. Соціальний капітал має свої тенденції розвитку і впливу на фінансове забезпечення та ресурс інноваційної діяльності підприємств, який можна виділити, як єднання економічних взаємодій і відносин, що формуються для ефективного та всебічного використання усіх можливих джерел фінансових накопичень і ресурсів та отримання максимального ефекту і подальшого зростання ефективності і інновації. Саме управління підприємством, спрямованим на розвиток і інноваційну діяльність направлені на ефективне підвищення виробничо-господарської діяльності, що впливає на соціально-економічний баланс між бізнесом і суспільством під чітким контролем держави. Розробки теоретичного базису інновацій в підприємстві та його практичне застосування у подальшому, може вносити свій вклад в розвиток фінансового сектору держави, що в умовах кризової ситуації та війни вкрай необхідно і актуально. Розвиток соціального капіталу вносить нову стратегію та шлях інновацій в систему економічних відносин, який спрямований на подолання кризи та перспективи в майбутньому розвитку країни.

Ключові слова: **соціальний капітал, фінансове забезпечення, довіра, соціально-економічний розвиток, добробут, інноваційна діяльність, консолідація та єднання суспільства, бюджетна політика.**

JEL Classification: M15; A14; O35; D71.

Як цитувати: Рябініна, Н. О. (2023). Вплив соціального капіталу на фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємств. *Соціальна економіка*, 66, 14-22. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-66-02>

In cites: Riabinina, N. (2023). Influence of social capital in the financial support of innovation activity of enterprises. *Social Economics*, 66, 14-22. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2023-66-02> (In Ukrainian)

Вступ. Об'єктом дослідження є нова економічна концепція сучасного розвитку – соціальний капітал, в якій людина займає вирішальну та основну роль в фінансовому забезпеченні розвитку інновацій в державі.

Сьогодення України стоїть перед важким вибором соціально-економічного напрямку. Для результативності подолання перешкод багатовекторного розвитку держави та виконання соціальних зобов'язань перед суспільством, необхідна поступова переорієнтація на інноваційні процеси фінансового сектору,

внутрішню перебудову самої системи перформатування підприємства, починаючи від особистості, простого співробітника, загального бізнесу та окремих ділових структур, організації, до рівня держави на гнучкі, мирні соціальні взаємозв'язки, взаємодії, довіру, які є базою соціального капіталу.

Мета статті – визначити роль соціального капіталу в фінансовому забезпеченні інноваційного соціально-економічного розвитку України та систематизувати теоретичні основи розвитку і узагальнення стану соціально-еко-

номічного розвитку України та практичне застосування інноваційних процесів у фінансовому секторі. Головним завданням сучасної проблематики використати можливі тенденції реформування та перспективи розвитку для подальшого розвитку.

Огляд літератури. Розробка управлінських рішень в фінансовій сфері аналізувалася та опрацьовувалась широким колом зарубіжних та українських науковців-економістів: О. Бутнік-Сіверський, Р. Акоффа, П. Друкер, І. Ансофф, В. Верба, О. Гребешкова, В. Василенко, М. Коденська, С. Гуткевич, Ю. Погорелов, О. Раєвнева, тощо, але треба визначити, що концепція управління не стоїть на місці і потребує постійного оновлення та реформування. На часі сьогодні використання інноваційних технологій у фінансовій сфері, яка допоможе бізнесу підлаштуватися до стрімких тенденцій. Питання поєднання взаємодії соціального капіталу з економіко-фінансовою діяльністю широко обговорюється в зарубіжних наукових колах, що дає можливість аналізувати дослідження в цьому напрямку та застосовувати ефективні методи і прийоми реалізації на практиці в нашій країні. Вплив та роль соціального капіталу на фінансові показники підприємства розкривають в своїх статтях статистично-порівняльному аналізі і фінансовому розвитку дослідники В. Цзян, Х. Чжан, Й. Наконечна та Ф. Джамаані (Jiang, Zhang, Nakonieczny, & Jamaani, 2023), А. Гізо, П. Сап'єнца та А. Зінгалес (Guiso, Sapienza, & Zingales, 2004). Одним із базових компонентів соціального капіталу є довіра та взаєморозуміння, які впливають на гарантії виконання домовленостей і тим самим впливають на кінцевий результат процесу, в статтях Б. Карлін, Ф. Доробанту, С. Вісванатан (Carlin, Dorobantu, & Viswanathan, 2009), К. В. Лінс, А. Серваес та А. Тамайо (Lins, Servaes, & Tamayo, 2016) піднімається питання суспільної довіри та цінність корпоративної соціальної відповідальності під час фінансової кризи. Інвестиційний напрямок та вартість власного капіталу, як ресурс розвитку широко досліджують А. Гупта, К. Раман, Ш. Ченгуан (Gupta, Raman, & Chenguang, 2018), С. К. Чой, І. Кочі, М. Ван (Choy, Koci, Wang, 2023). Економічний добробут та соціальне благополуччя близького оточення завжди стає першочерговим завданням людини та держави і родинні зв'язки та фінансові мережі, формальний доступ до фінансових послуг та зниження ризиків дуже важливі на початку шляху, які висвітлюються в статтях С. Кіннан та Р. Таунсенд (Kinpan, & Townsend, 2012), тому що, соціальний капітал є основним драйвером єднання суспільства до виконання цілей і принципів держави, а його зростання веде до

стирання соціальної нерівності людей.

Методологія дослідження. В статті розкриваються методологічні бази визначення нової економічної концепції, формування та етапи розвитку соціального капіталу, які лежать на основі принципів системності, практичного впровадження та об'єктивності. Розглянутий статистично аналіз Державного бюджету України, на основі порівняльного та компаративного методу дає можливість висвітлити проблеми та позитивні просування соціально-економічної стратегії держави. Перспективи розвитку інноваційної діяльності на підприємстві, методом логічного аналізу дають можливість спрямувати шляхи для подолання застарілих управлінських рішень на нові технологічні, більш ефективні, направлення.

Основні результати. Зміна характеру та цільові направлення суспільства, переорієнтація цінностей системи та критеріїв взаємовідносин різних рівнів несуть багатовекторність і соціально-економічного розвитку, підвищуючи якість та параметри життя. Всі соціально-економічні складові об'єднуються в суспільне поняття – соціальний капітал.

Соціальний капітал, концепція досить нова, але є ключовим драйвером соціально-економічної політики держави. Починаючи з економічної історії становлення нашої країни: неконтрольована приватизація, дерегулювання підприємства, відмова з боку держави від опосередкованої участі в процесі виробництва й стимулювання особистого приватного підприємництва та прозорості конкурентоспроможності, все це дало поштовх для інноваційного розвитку. Реформування та прориви розвитку галузевого ринку, з розширенням та налагодженням логістичних напрямків, використання потужних інфраструктурних можливостей забезпечує постійну роботу аналізу направлений на покупця, а держава є гарантом законно-правових норм, проводить раціональну податкову й стимулюючу бізнес-політику соціального капіталу. Тобто інноваційна політика вимагає високого рівня життя населення, коли люди не думають, як дожити до зарплати, і надійно перестраховані у своїх творчих прагненнях. Такі умови створюють внутрішню мотивацію до прогресу як спонукального механізму конкуренції. Соціальний капітал - це нематеріальний цілеспрямований потенціал для розвитку людського капіталу у матеріальному процесі виробництва. Формування та накопичення соціального капіталу реалізовується в окресленому взаємозв'язку об'єктивного та суб'єктивного факторів. З одного боку, він є продуктом суспільного розвитку й уявляє багато специфічних особливостей «певної країни і суспільства, а з іншого – дієвий, твор-

чий суб'єкт суспільства в цілому й конкретної людської індивідуальності зокрема». (Стежко, 2010). Вагоме навантаження виконання соціально-економічних зобов'язань бере на себе бізнес. Стабільність соціального фінансового забезпечення залежить від загального стану фінансів держави і несе можливість планування та реальних дій.

«В цілому, фінансове забезпечення розглядають як у вузькому, так і в широкому розумінні. У вузькому розумінні під фінансовим забезпеченням розуміють систему фінансування, яка може здійснюватися через різні форми та методи. Найпоширенішим в такому контексті є визначення фінансового забезпечення інноваційної діяльності як комплексу методів та важелів впливу на інноваційну діяльність, який реалізується в різних формах через відповідну систему фінансування». (Возняк, 2007). «Виходячи з вузького розуміння фінансового забезпечення, основними складовими фінансового забезпечення інноваційної діяльності є: методи та форми фінансування, важелі впливу на інноваційну діяльність, джерела надходження коштів, моніторинг і контроль за фінансуванням інноваційної діяльності». (Єпіфанова, 2019).

У широкому розумінні економічної концепції поняття «фінансове забезпечення» визначають систему фінансових взаємодій і відносин, які базуються на чітко прописаних законодавчих нормах і методів створення, лояльності, мобільності на основі довіри і взаєморозуміння та використання як підприємницьких так і державних фондів фінансових накопичень і ресурсів.

Система фінансового інноваційного забезпечення тримається на основних складових: об'єкти, принципи, методи, форми фінансування,

можливості впливу та розвитку на інноваційну фінансову діяльність, контролінг за фінансуванням інноваційної діяльності. Головним представником процесу інноваційної фінансової діяльності є сам суб'єкт господарювання, який на різних етапах своєї роботи має завдання: ефективно та всебічно використання ресурсів і інновацій фінансування для нововведень, реформування та подальшого розвитку підприємства, а це не можливо без соціального капіталу і довіри. Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» джерелами фінансового забезпечення цієї діяльності є: «кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних та комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; кошти (інвестиції) будь-яких фізичних і юридичних осіб; інші джерела, не заборонені законодавством України»¹. Основним фінансовим ресурсом є кошти Державного та місцевих бюджетів і їх наповнення залежить від реалізації інноваційно-фінансового процесу.

Розглянемо показники надходжень та видатків Державних бюджетів на 2020-2024 роки (табл. 1). Надходження до державного бюджету в порівнянні з видатками і наданні кредитів повністю складають рівновагу, поступово збільшуючи щорічні показники.

Ці дані роблять позитивний прогноз, щодо економічного розвитку та соціальної стабільності держави, не зважаючи на складні умови військового часу. У 2022 році до Державного бюджету України надійшло 1787 млрд грн, із них 1091.4 млрд грн прийшлося на Державну податкову службу України, що в порівнянні з 2021 роком вище на 9.9 %.

Таблиця 1. Виконання Державного бюджету на 2020-2024 роки
Table 1. Execution of the State Budget for 2020-2024

№	Найменування показників	2020 рік		2021 рік		2022 рік		2023 рік (вересень)	
		млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
1.	Виконання бюджету								
	За доходами (виконано)	1076016	100.84	1296852	101.22	1787395	101.49	1302393	74.98
	Уточнений річний план	1066983		1281143		1761019		1736799	
2.	За видатками (виконано)	1288016	95.03	1490258	96.5	2705423	82.86	1785887	51.81
	Уточнений річний план	1355276		1544156		3264977		3446768	

Джерело: сформоване автором за матеріалами про виконання Державного бюджету України²

¹ Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-VI, редакція від 05.12.2012 на підставі документа 4460-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15/> (дата звернення: 23.09.2023).

² Міністерство фінансів України. Державний бюджет України. Державний веб-портал бюджету для громадян. <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2022&budgetType=NATIONAL> (дата звернення: 23.09.2023).

Таблиця 2. Баланс бюджетів на 2022-2023 роки
Table 2. Balance of budgets for 2022-2023

Показник	Загальний фонд				Спеціальний фонд				Разом			
	2022 р., млн грн	2023 р., млн грн	Зміни, млн грн	Темп росту, %	2022 р., млн грн	2023 р., млн грн	Зміни, млн грн	Темп росту, %	2022 р., млн грн	2023 р., млн грн	Зміни, млн грн	Темп росту, %
Доходи	564432	869379	304946	154	62676	433014	370337	690	627109	1302393	675284	207
Видатки	973184	1408327	435143	144	62320	377560	315239	605	1035504	1785887	750383	172
Кредиту- вання	-2228	-5497	-3269		2116	63	-2 053		- 111	-5434	-5323	
Дефіцит / профіцит (-/+)	- 406523	- 533450	- 126927		-1760	55391	57 151		-408283	-478059	-69775	

Джерело: сформоване автором за матеріалами про виконання Державного бюджету України¹

Виконання Державного бюджету проголошує стабільність і перспективи на майбутнє, а збалансована політика держави, правильно-цільове направлення видатків дає соціальні гарантії перед суспільством, що збільшує перспективи і піднімає рівень довіри до влади і бізнесу (табл. 2).

Перед державою стають головною стратегією виконання принципів соціально-економічної складової, що є основою соціального капіталу: «єдність (єдність бюджетної системи України забезпечується єдиною правовою базою, єдиною грошовою системою, єдиним регулюванням бюджетних відносин, єдиною бюджетною класифікацією, єдністю порядку виконання бюджетів та ведення бухгалтерського обліку і звітності); збалансованість (повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень бюджету на відповідний бюджетний період); самостійність (Державний бюджет України та місцеві бюджети є самостійними); повнота (до складу бюджетів підлягають включенню всі надходження бюджетів та витрати бюджетів, що здійснюються відповідно до нормативно-правових актів органів державної влади, органів місцевого самоврядування); обґрунтованість (бюджет формується на реальних макроекономічних показниках економічного і соціального розвитку України та розрахунках надходжень бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил); ефективність та результативність (при складанні та виконанні бюджетів усі учасники бюджетного процесу мають прагнути досягнення цілей, запланованих на основі національної системи цінностей і завдань інноваційного розвитку економіки, шляхом забезпечення якісного надання публічних послуг при залученні мінімального об-

сягу бюджетних коштів та досягнення); субсидіарність (розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами ґрунтується на необхідності максимально можливого наближення надання гарантованих послуг до їх безпосереднього споживача); цільове використання бюджетних коштів (бюджетні кошти використовуються тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями); справедливість і неупередженість (бюджетна система України будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами); публічність та прозорість (інформування громадськості з питань складання, розгляду, затвердження, виконання державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів)» (Державний бюджет України).

Єдність, збалансованість, самостійність, обґрунтованість, ефективність та результативність, субсидіарність, цільове використання, справедливість та неупередженість, публічність та прозорість є принципи соціального капіталу, який базується на основі довіри та взаємодії. Нажаль, сьогодні держава і бізнес не завжди може виконати і відзвітувати перед суспільством по усім пунктам.

Слабий розвиток соціального капіталу нашої держави полягає в неефективності просування та виконання реформування в соціально-економічній сфері, як одні із найскладніших перешкод «на шляху до цивілізованого демократичного європейського суспільства та високо-розвинутої соціально орієнтованої економіки» (Грішнова, 2009). Соціальний капітал впливає на результативність фінансо-

¹ Міністерство фінансів України. Державний бюджет України. Державний веб-портал бюджету для громадян. <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2022&budgetType=NATIONAL> (дата звернення: 23.09.2023).

вого сектору держави, тому що базисом концепції є людина, його принципи і ідеї, і людський кінцевий продукт використовується на скликання і процвітання.

«Важливу роль в системі фінансового забезпечення відіграють фінансові важелі впливу, які можуть мати як пряму (зокрема вкладення в розвиток державного сектора економіки), так і непряму (за рахунок податкової політики) дію. Фінансові важелі є сукупністю бюджетних, податкових, кредитно-грошових важелів, які є засобами реалізації фінансової політики держави та впливу уряду країни на господарські процеси з метою активізації її економічного розвитку» (Дибя, 2013). Фінансова стимуляція інноваційних проектів теж має свої направлення та специфіки: запропонування безвідсотковий бюджетний кредит, податкові пільги, фінансова відсоткова компенсація комерційних структур і банків за рахунок бюджету, державні гарантії банківським структурам, фінансування та податкові відстрочки і канікули, тощо. Ефективність результатів інноваційної діяльності та цільове використання фінансових ресурсів на інноваційні процеси залежать від спрямованості, спланованості і чіткого розуміння необхідності та перспективності.

«До важелів, які б сприяли в залученні наявних фінансових інструментів для поповнення інноваційного капіталу, відносять:

- розвиток ринку цінних паперів інноваційних підприємств;
- стимулювання венчурного капіталу, франчайзингу;
- залучення іноземних інвестицій в інноваційну сферу;
- поліпшення режимів оподаткування та регулювання діяльності інноваційних підприємств;
- створення інноваційних кредитних ліній;
- створення механізмів гарантування та страхування інноваційних проектів; розвиток небанківських механізмів непрямого інвестування;
- розвиток лізингу та оренди державного майна;
- забезпечення механізмів взаємо-кредитування та кооперації інноваційних підприємств.

Таким чином, фінансове забезпечення інноваційної діяльності передбачає реалізацію заходів із залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів для фінансування нововведень підприємства» (Дибя, 2013).

Принципи концепції соціального капіталу направляють стратегії відбудови основ системи розвитку українського суспільства, на основі довірливих взаємодій і співпраці, де

відзначені чіткі задачі, методи і правила кожного партнера та реалізації планів. Соціальний капітал розширює свої можливості, але основа залишається на рівні окремого підприємства, фірми або галузі на рівень взаємодії «людина-бізнес-держави».

«Для ефективної роботи підприємства велике значення має рівень його розвитку. Розвиток як економічну категорію розглядали багато вчених. У загальному вигляді поняття «розвиток» можна визначити як зміну процесу або явища від простішого до складнішого. Розвиток підприємства визначається способом його функціонування, зорієнтованим на досягнення взаємодії між ресурсами, технологіями і управлінням із зовнішнім середовищем, з метою забезпечення виробництва високоякісної продукції, досягнення високої продуктивності праці на основі кращого використання елементів природи та навколишнього середовища» (Воронков, 2009). Все пов'язане між собою і основні концепції нового бачення процвітання висвітлені в Стратегії сталого розвитку України 2030, де чітко прописаний курс соціально-економічного розвитку країни.

«Розвиток і підвищення ефективності виробництва досягається працею людей та їх соціально-економічною активністю. З розвитком науково-технічного прогресу змінюється якісний та кількісний склад ресурсного потенціалу підприємства» (Рудьєв, 2011).

Підприємство може розвиватися основними екстенсивним або інтенсивним методами, але давайте розглянемо більш широкі можливості інноваційної діяльності підприємства (рис. 1).

Екстенсивний метод розвитку підприємства передбачає стандартні шляхи рішень та зосереджується на залученні та використанні додаткового потенціалу: збільшення обсягу продукції, збільшення реалізації та розширення можливостей збуту, залучення робочої сили та предметів праці, поширення об'єктів виробничої сфери, тощо. Інтенсивний метод розвитку підприємства виділяється інноваційним характером, який проявляється в провадженні новітніх техно-інноваційних просуваннях: оновлення якості та ефективності засобів та технологій праці, розширення можливостей збуту продукції за рахунок інтернет-мобільних технологій, тощо.

В науковій сфері почали обговорюватися нові шляхи діяльності підприємства, які більш відповідали сучасним тенденціям. І це інноваційний шлях, як окрема концепція, але, на нашу думку, інновація є широким доповненням до інтенсивного шляху розвитку підприємства. Сучасні науковці полягають, що економіко-фінансовий розвиток підприємства нерозривно пов'язаний з накопиченням соціального капіталу.

Рис. 1. Економіка інноваційного типу.
Rice. 1. Economy of innovative type.

Стрімкий інноваційний шлях та ефективність інновацій і є формуючим процесом сучасної української економіки. Важливим компонентом активізації та ефективності інноваційної діяльності з високим рівнем фінансового забезпечення є мотивація розвитку підприємства: зростання доходів, зайнятість населення і впевненість у майбутньому, всебічна освіта та знання, високотехнологічне виробництво та розвиток технологій і науковий прогрес, медицина та охорона здоров'я, що об'єднує основи стану розвитку соціального капіталу. Саме реалізація соціально-еко-

номічної політики держави всіх сфер діяльності (економічна, соціальна, екологічна, демографічна, культурна, політична) через інноваційний процес – новий прогресивний розвиваючий тип цивілізації, тому принципи і методи вимагають нових підходів усвідомлення, розуміння та довіри. Соціальний капітал – інноваційне ядро суспільства, що поєднує соціально-економічний напрям, інтелектуально-гуманітарний потенціал, морально-етичні основи та нормативно-правові норми української нації.

Таблиця 3. Сучасні зарубіжні науковці про ефективність соціального капіталу у фінансово-економічній сфері.

Table 3. Modern foreign scientists on the effectiveness of social capital in the financial and economic sphere.

№	Автори	Вислови
1	2	3
1	Wan Jiang, Hongyu Zhang, Joanna Nakonieczny, Fouad Jamaani	Фінансова грамотність, толерантність до фінансового ризику, підприємницька компетентність і соціальний капітал позитивно впливають на докус контролю та фінансовий інтелект підприємця. Фінансова грамотність озброює підприємців необхідними навичками та знаннями для ефективного управління фінансами, визначення потенційних фінансових ризиків та підвищення прибутковості. Толерантність до фінансового ризику дозволяє підприємцям краще розуміти фінансові ринки та приймати обґрунтовані фінансові рішення. Підприємницька компетентність веде до обґрунтованого прийняття фінансових рішень і контролю фінансових результатів. Соціальний капітал надає цінні ресурси, інформацію та підтримку для вдосконалення навичок прийняття фінансових рішень. (Jiang, Zhang, Nakonieczny, & Jamaani, 2023)

Продовження таблиці 3 / Continuation of Table 3

1	2	3
2	Bruce Ian Carlin, Florin Dorobantu, S. Viswanathan	Коли соціальний капітал є цінним, регулювання та довіра є заміниками. У цьому випадку регулювання може спричинити зниження сукупних інвестицій і зниження економічного зростання. Коли соціальний капітал є менш цінним, регулювання та довірливість можуть бути доповненнями. У статті ми аналізуємо оптимальний рівень регулювання та висвітлюємо нові прогнози моделі. (Carlin, Dorobantu, & Viswanathan 2009)
3	Atul Gupta, Kartik Raman, Shang Chenguang	Соціальний капітал служить механізмом соціального моніторингу та може підвищувати цінність для фірм, які сприймаються як такі, що мають більші агентські проблеми та стикаються зі слабким моніторингом ринку продукції. (Gupta, Raman, & Chenguang, 2018)
4	Siu Kai Choy, Iva Koci, Mingzhu Wang	Взаємні фонди, якими керують країни з високим соціальним капіталом, схильні до створення стійких портфелів, тобто до використання кращих практик КСВ. Ми стверджуємо, що соціальний капітал, який фіксує альтруїстичні нахили, сприяє розвитку соціальних переваг співпраці та альтруїстичної поведінки. Отже, інвесторів у країнах з високим рівнем соціального капіталу слід заохочувати вкладати свої заощадження у фонди, які діють відповідно до їхніх етичних переконань. Викликаний таким чином попит інвесторів і неявний соціальний контроль спонукають менеджерів фондів узгоджувати інвестиції з уподобаннями клієнтів. (Choy, Koci, & Wang, 2023)
5	Guiso, Luigi, Paola Sapienza, Luigi Zingales	У регіонах із високим рівнем соціального капіталу домогосподарства частіше користуються чеками, інвестують менше готівки та більше в акції, мають ширший доступ до інституційного кредиту та менше використовують неофіційний кредит. Ефект соціального капіталу є сильнішим там, де правозастосування слабше та серед менш освічених людей. (Guiso, Sapienza, & Zingales, 2004)
6	Fuentes-Fuentes.	Дослідження показали позитивний зв'язок між соціальним капіталом і підприємством, причому соціальний капітал допомагає розвивати підприємницьку мотивацію, виявляти бізнес-можливості доступ до підприємницьких ресурсів. Соціальний капітал вважається ресурсом, вбудованим у соціальні відносини. (Fuentes-Fuentes. 2015)
7	Karl V. Lins Henri Servaes Ane Tamayo	Довіра між фірмою та її зацікавленими сторонами та інвесторами, створена завдяки інвестиціям у соціальний капітал, окупається, коли загальний рівень довіри до корпорацій і ринків зазнає негативного шоку. (Lins, Servaes, & Tamayo, 2016)
8	Kinnan, Cynthia, and Robert Townsend. 2012	Соціальний капітал вважається одним із найважливіших факторів, що впливає на економічну діяльність домогосподарств, оскільки він може розподіляти ризики, згладжувати споживання, сприяти зайнятості та зменшувати нерівність у доходах. Домогосподарства, які підключені до банків, досягають значно кращого згладжування споживання, ніж домогосподарства, які не підключені; опосередковані зв'язки через запозичення між домогосподарствами настільки ж ефективні, як і прямі запозичення. (Kinnan, & Townsend, 2012)
9	Guiso, Luigi, Paola Sapienza, Luigi Zingales	Високий рівень соціального капіталу породжує більше довіри між окремими особами, а отже, сприяє участі людей у фінансових операціях. (Guiso, Sapienza, & Zingales, 2004)
10	Фукуяма Ф.	Культура та соціальні звичаї є важливими рушійними силами економічного зростання або недостатньої ефективності ринків. (Фукуяма, 1995)

Джерело: створено автором за результатами аналізу наукової літератури

«Соціальний капітал це сучасне суспільне благо, користь товариськості, яке розвивається та створюється людиною для досягнення та прагнення власних пріоритетів та вигод, при соціальній взаємодії суспільства між собою, включаючи добру солідарність між людьми чи групами, полягаючи на спільні соціальні структури. З однієї сторони, соціальний капітал на основі довіри, взаємоповаги та взаємодії з урахуванням загальних інтересів є гарантом порядку в суспільстві та економіці, беручи роль держави і вносячи

вклад в економічний розвиток, горизонтальним зв'язками, та з іншої сторони, формування та накопичення соціального капіталу несе ефективність державного управління та інституцій, тим самим впливаючи на економічні важелі з вертикальними зв'язками» (Рябініна, 2022).

Висновок. Розвиток соціального капіталу та постійний інноваційний прогрес є основою державної економічної стратегії, які спрямовані на ефективність та раціональність прийняття рішень. Інноваційний процес сучас-

ності, виробництво матеріальних і нематеріальних благ, дає старт до успіху на світовому рівні, що веде до підняття рівня життя людей та зростання економічного добробуту та соціального благополуччя. Сьогодні необхідна соціально-економічна спрямована модернізація, починаючи з малого підприємства і закінчуючи глобальним бізнесом, яка збалансує

основи державної економічної політики, гарантує системи соціального забезпечення населення та впровадить виробничо-технологічні бази економіки. Реформування та запровадження ефективних важелів і практична реалізація інноваційного розвитку забезпечить інтегральний розвиток соціального капіталу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Стежко Н. Роль соціального капіталу в забезпеченні інноваційного розвитку. *Економіка. Схід*. 2010. № 1 (101), січень-лютий 2010 р. С. 47-51. <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/21998/10-Stezhko.pdf> (дата звернення 25.09.2023)
2. Возняк Г. В., Кузнецова А. Я. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні : монографія. К. : УБС НБУ, 2007. 183 с.
3. Єпіфанова І. Ю. Управління інноваційною діяльністю промислових підприємств: теоретико-методологічні аспекти фінансового забезпечення: монографія. Вінниця : ВНТУ, 2019. 384 с.
4. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 № 40-VI, редакція від 05.12.2012 на підставі документа 4460-VI/ Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15/> (дата звернення 25.09.2023).
5. Міністерство фінансів України. Державний бюджет України. Державний веб-портал бюджету для громадян. <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2022&budgetType=NATIONAL> (дата звернення 25.09.2023).
6. Грішнова О. А. Соціальний капітал як результат і чинник сталого людського розвитку / зб. доп. міжн. наук.-практ. конф. / Ін-т економіки пром-ті НАН України ; Редкол.: О. Ф. Новікова (відп. ред.) та ін. 2009. С. 49-57.
7. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку України : монографія. За ред. М. І. Дибі, О. М. Юркевич. К. : КНЕУ, 2013. 425 с.
8. Воронков Д. К., Погорелов Ю. С. Розвиток підприємства : управління змінами та інновації : монографія. Х. : АдВА, 2009. 436 с.
9. Рудьєв В. А., Гуткевич С. О. Менеджмент : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2011. 312 с.
10. Jiang W., Zhang H., Nakonieczny J., & Jamaani F. Social capital, financial intelligence, and entrepreneurial financial performance: evidence from the post-pandemic challenges. *Venture Capital. An International Journal of Entrepreneurial Finance*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.1080/13691066.2023.2238901>
11. Carlin B. I., Dorobantu F., Viswanathan S. Public trust, the law, and financial investment. *Journal of Financial Economics*. 2009. Vol. 92, Issue 3, June. Pp. 321-341. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2008.07.001>
12. Gupta A., Raman K., Chenguang Sh. Social capital and the cost of equity. *Journal of Banking & Finance*. 2018. Vol. 87, February 2018. Pp. 102-117. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2017.10.002>
13. Choy S. K., Koci I., Wang M. Does social capital foster sustainable investment? *European Financial Management*. 2023. Vol. 29, Issue 3. Pp. 799-840. DOI: <https://doi.org/10.1111/eufm.12376>
14. Guiso L., Sapienza P., Zingales L. The Role of Social Capital in Financial Development. *American Economic Review*. 2004. Vol.94 (3). Pp. 526-556. DOI: <https://doi.org/10.1257/0002828041464498>
15. Fuentes-Fuentes M. D. M., Bojica A. M., Ruiz-Arroyo M. Entrepreneurial orientation and knowledge acquisition: effects on performance in the specific context of women-owned firms. *Int. Entrep. Manag. J.* 2015. Vol. 11. Pp. 695-717. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11365-014-0336-1>
16. Lins K. V., Servaes H., Tamayo A. Social Capital, Trust, and Firm Performance: The Value of Corporate Social Responsibility during the Financial Crisis. *The Journal of Finance*. 2016. Vol. 72(4). DOI: <https://doi.org/10.1111/jofi.12505>
17. Kinnan C., Townsend R. Kinship and Financial Networks, Formal Financial Access, and Risk Reduction. *American Economic Review*. 2012. Vol. 102 (3). Pp. 289-93. DOI: <https://doi.org/10.1257/aer.102.3.289>
18. Guiso L., Sapienza P., Zingales L. The Role of Social Capital in Financial Development. *American Economic Review*. 2004. Vol. 94 (3). Pp. 526-556. DOI: <https://doi.org/10.1257/0002828041464498>
19. Фукуяма Ф. Довіра: соціальні чесноти та створення процвітання. Вільна преса, 1995.
20. Рябініна Н. О. Соціальний капітал як джерело індивідуально-колективної економічної стійкості. *Соціальна економіка*. 2022. № 64. С. 13-22. DOI: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-64-02>

Стаття надійшла до редакції 26.09.2023 р.

Стаття рекомендована до друку 09.11.2023 р.

Natalia Riabinina, PhD Student, State Tax University, 31, Universitetskaya Str., Irpin, 08201, Ukraine
 riabininano@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-8378-4485>

INFLUENCE OF SOCIAL CAPITAL IN THE FINANCIAL SUPPORT OF INNOVATION ACTIVITY OF ENTERPRISES

Abstract. The present dictates to the Ukrainian society the latest approaches to solving the issue of socio-economic direction: the solution of economic problems provides an opportunity for the implementation of the social fulfillment of the state's obligations to the population. A significant

burden on the implementation of budget policy is borne by the financial sector of the economy, where the main role is assumed by a new economic concept – social capital, which determines and corrects the main role of a person. Society is responsible to the state, in turn, it requires full fulfillment of the state's obligations to society. This chain of interconnection and interaction "person-business-state" is based on trust and mutual understanding, which is the driver of progress and innovation in all spheres of activity of the state and the Ukrainian people. Social capital has its own tendencies of development and influence on the financial provision and resource of innovation activity of enterprises, which can be identified as a unity of economic interactions and relations that are formed for the effective and comprehensive use of all possible sources of financial savings and resources and obtaining the maximum effect and further growth of efficiency and innovation. It is the management of an enterprise aimed at development and innovation activities aimed at an effective increase in production and economic activity, which affects the socio-economic balance between business and society under the strict control of the state. The development of the theoretical basis of innovations in the enterprise and its practical application in the future can contribute to the development of the financial sector of the state, which is extremely necessary and relevant in the conditions of crisis and war. The development of social capital introduces a new strategy and path of innovation into the system of economic relations, which is aimed at overcoming the crisis and prospects for the future development of the country.

Keywords: **Social Capital, Financial Security, Trust, Socio-Economic Development, Welfare, Innovation, Consolidation and Unity of Society, Budget Policy.**

JEL Classification: M15; A14; O35; D71.

REFERENCES

1. Stezhko, N. (2010). The role of social capital in ensuring innovative development. *Economics. Vostok*, 1(101), 47-51. Retrieved from <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/21998/10-Stezhko.pdf> (in Ukrainian)
2. Wozniak, G. V., & Kuznetsova, A. Y. (2007). *Innovative Activity of Industrial Enterprises and Ways of Its Financing in Ukraine*. Monograph. KYIV: UBS NBU. (in Ukrainian)
3. Epifanova, I. Y. (2019). *Management of Innovation Activity of Industrial Enterprises: Theoretical and Methodological Aspects of Financial Support*. Vinnytsia: VNTU. (in Ukrainian)
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2002). *On Innovation*. Law of Ukraine dated 04.07.2002 No. 40–VI, revision dated 05.12.2012 on the basis of document 4460–VI. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15/> (in Ukrainian)
5. Ministry of Finance of Ukraine. (2022). State Budget of Ukraine. State web portal of the budget for citizens. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/?month=12&year=2022&budgetType=NATIONAL> (in Ukrainian).
6. Grishnova, O. A. (2009). Social Capital as a Result and a Factor of Sustainable Human Development. Additional. Intl. Sci.- Pract. conf. (pp. 49-57). (in Ukrainian)
7. Dyby M. I., & Yurkevych O. M. (Eds.). (2013). *Financial support for innovative development of Ukraine*. Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)
8. Voronkov, D. K., & Pogorelov, Y. S. (2009). *Enterprise Development: Change Management and Innovations*: Monograph. Kh.: AdvA. (in Ukrainian)
9. Ruliev, V. A., & Gutkevich, S. O. (2011). *Management: Tutorial. Helps*. Kyiv: Center for Educational Literature, 2011. – 312 p.(in Ukrainian).
10. Jiang, W., Zhang, H., Nakonieczny, J., & Jamaani, F. (2023). Social capital, financial intelligence, and entrepreneurial financial performance: evidence from the post-pandemic challenges. *Venture Capital. An International Journal of Entrepreneurial Finance*. doi: <https://doi.org/10.1080/13691066.2023.2238901>
11. Carlin, B. I., Dorobantu, F., & Viswanathan, S. (2008). Public trust, the law, and financial investment. *Journal of Financial Economics*, 92(3), 321-341. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jfineco.2008.07.001>
12. Gupta, A., Raman, K., & Chenguang, Sh. (2018). Social capital and the cost of equity. *Journal of Banking & Finance*, 87, 102-117. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jbankfin.2017.10.002>
13. Choy, S. K., Koci, I., & Wang, M. (2023). Does social capital foster sustainable investment? *European Financial Management*, 29(3), 799-840. doi: <https://doi.org/10.1111/eufm.12376>
14. Guiso, L., Sapienza, P., & Zingales, L. (2004). The Role of Social Capital in Financial Development. *American Economic Review*, 94 (3), 526-556. doi: <https://doi.org/10.1257/0002828041464498>
15. Fuentes-Fuentes, M. D. M., Bojica, A. M., & Ruiz-Arroyo, M. (2015). Entrepreneurial orientation and knowledge acquisition: effects on performance in the specific context of women-owned firms. *Int. Entrep. Manag. J.*, 11, 695–717. doi: <https://doi.org/10.1007/s11365-014-0336-1>
16. Lins, K. V., Servaes, H., Tamayo, A. (2016). Social Capital, Trust, and Firm Performance: The Value of Corporate Social Responsibility during the Financial Crisis. *The Journal of Finance*, 72(4). doi: <https://doi.org/10.1111/jofi.12505>
17. Kinnan, C., & Townsend, R. (2012). Kinship and Financial Networks, Formal Financial Access, and Risk Reduction. *American Economic Review*, 102 (3), 289-93. doi: <https://doi.org/10.1257/aer.102.3.289>
18. Guiso, L., Sapienza, P., & Zingales, L. (2004). The Role of Social Capital in Financial Development. *American Economic Review*, 94 (3), 526-556. doi: <https://doi.org/10.1257/0002828041464498>
19. Fukuyama, F. (1995). *Trust: Social Virtues and the Creation of Prosperity*. Free Press. (in Ukrainian)
20. Riabinina, N. O. (2022). Social Capital as a Source of Individual and Collective Economic Stability. *Social Economics*, 64, 13-22. doi: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2022-64-02> (in Ukrainian)

The article was received by the editors 26.09.2023.

The article is recommended for printing 09.11.2023.